

ÎNTRE FRICA DE LEGE ȘI IUBIREA DE OAMENI

Prof. univ. dr. habil. Bogdan Liviu CIUCĂ

*Facultatea de Drept și științe administrative,
Universitatea Dunărea de Jos, Galați, Romania
Vicepreședinte Academia de Științe Juridice din Romania
eurom2000@yahoo.com*

În încercarea de a relaționa cele două concepte –cel al „valorilor umane” și cel al „libertății de conștiință” am realizat că deși părea un demers aproape simplist, în realitate s-a dovedit a fi o încercare temerară și complexă.

Dificultatea a fost generată chiar de faptul că „libertatea de conștiință” este o trăsătură esențială și specifică a omului, un drept fundamental, complex și vulnerabil în actualul context social iar “valorile umane” conform unei definiții propuse de P. Iluț reprezintă „principii generale și abstracte despre ce este important și de prețuit în viață, cum trebuie oamenii să se comporte și să aprecieze situațiile, evenimentele, persoanele precum și obiectele sociale și naturale”.

Lăsându-mă purtat și provocat de temă, am redescoperit teoria lui Milton Rokeach despre valori, teorie care susține că valorile umane nu există separat, acestea fiind înglobate într-un sistem unic dar complex de valori și mai ales, că fiecare valoare este dependentă de celelalte valori din sistem. Astfel, după cum susține psihologul citat, la un moment dat o anumită valoare poate fi prioritară iar într-un alt moment, o altă valoare din sistem să ocupe acest loc.

Am recitit o excelentă lucrare semnată de Luiza Tănase care îi citează pe P.Iluț, Milton Rokeach, Van Deth, Scarbrough, Kuckhohn și Whetzel, în încercarea de definire și conceptualizare a valorilor umane și am realizat stadiile dezvoltării morale propuse de Kohlberg.

Am regăsit diverse clasificări ale valorilor umane, în funcție de gradul de generalitate, sensul acestora, suportul lor, raportul dintre acestea și am apreciat clasificarea propusă de Milton Rokeach în valori principale și valori instrumentale.

Am realizat totuși că multiplele abordări ale subiectului sunt în marea lor majoritate analize minuțioase realizate din perspectivă socială, pedagogică, psihologică și legislativă și am constatat că, evaluarea acestor concepte din perspectivă spirituală este mai degrabă rezervat zonei de cercetare religioasă, proporția acestora fiind mult mai restrânsă.

Depășind abordările filosofice privind valorile umane și încercând o evaluare juridică a libertății de conștiință, exprimare și religie în raport cu art. 9 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, amintim că pentru existența nerespectării acestui articol trebuie mai întâi verificată aplicabilitatea textului convenției, constatarea unei ingerințe ale statutului în exercitarea drepturilor garantate, stabilirea normei legale interne care a generat ingerința, determinarea scopului și a necesității pentru care s-a instituit norma legală. Cu privire la aceasta procedura un interesant articol semnat de Adriana Coltofean și publicat pe dojuristic.ro amintește că în Austria, legea care reglementează drepturile privind libertatea religioasă datează din secolul al XIX-lea, în Albania nu există reglementări speciale în materie, iar în România, legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor, prevede în articolul 17 că „recunoașterea statutelor și a codurilor canonice se acordă în măsura în care acestea nu aduc atingere, prin conținutul lor, securității publice, ordinii, sănătății și moralei publice sau drepturilor și libertăților fundamentale ale omului”. Chiar dacă pare și se dorește un text care să garanteze libertatea de conștiință, îngrijorările existente și exprimate în doctrina sunt generate în această materie de situațiile concrete în care „atingerea securității publice, ordinii și morale publice sau drepturilor și libertăților fundamentale ale omului” au fost apreciate subiectiv și părtinitor. Astfel, ne întoarcem la izvorul respectării acestor drepturi și a protejării valorilor umane, respectiv frica de lege sau dragostea pentru aproapele nostru și poate ar merita să analizăm eficiența legii prin frică prin comparație cu garantarea dreptului prin iubire. Ar merita poate să medităm la concluzia atribuită lui Sofocle conform căreia “niciodată nu vor fi respectate legile într-un stat unde nu există frică de pedeapsă” sau la citatul clasic a lui Boethius care se întreba „de ce am da o lege a celor ce se iubesc? Dragostea este ea însăși o înaltă lege” și în final, fără a diminua rolul necesar al legii, să identificăm numitorul comun și autentic al valorilor umane și al libertății de conștiință, respectiv iubirea față de aproapele nostru.